

The Longest Day

1. תלמוד בבלי מסכת ביצה דף ד עמוד ב
אתמר, שני ימים טובים של ראש השנה, רב ושמואל דאמרי תרויהו: נולדה בזה אסורה בזה. דתנן: בראשונה היו מקבלין עדות החדש כל היום (כולו), פעם אחת נשתהו העדים לבא
תלמוד בבלי מסכת ביצה דף ה עמוד א
ונתקלקלו הלויים בשיר. התקינו שלא יהו מקבלים את העדים אלא עד המנחה. ואם באו עדים מן המנחה ולמעלה - נוהגין אותו היום קדש, ולמחר קדש
2. רש"י מסכת ביצה דף ה עמוד א
עד המנחה - עד הקרבת תמיד של בין הערבים, אבל לאחר מכאן - אותו היום הרי הוא מעובר, ומונין מיום המחרת ליום הכפורים וסוכות, ואם באו עדים מן המנחה ולמעלה, אף על פי שאין מונין למועדות מהיום לא מזלזלין ביה בהאי שלשים, אלא גומרין אותו באיסורו, כאשר הוזהרו עד המנחה ממלאכה - כן נוהגין וגומרין אותו בקדושתו, אלמא: תחילת עשייה שני ימים לראש השנה אפילו בבית דין הוה, ולא מספק, שהרי ודאי שיום טוב למחר, ואף על פי כן תקנו לעשותו, שמע מינה: חק חכמים ומצותן היה לעשותן בבאו עדים אחר המנחה, והרחוקים יש עליהם לעשותן בכל שנה, שמא יבאו עדים אחר המנחה והרי קדושתו אחת, ואין כאן לומר ממה נפשך חד מינייהו חול - דשמא אין כאן חול, אלא שניהם קדש.
3. תלמוד בבלי מסכת ביצה דף ה עמוד א
אמר רבה: מתקנת רבן יוחנן בן זכאי ואילך ביצה מותרת. דתנן: משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהו מקבלין עדות החדש כל היום.
4. רש"י מסכת ביצה דף ה עמוד א
אמר רבה גרסינן, מתקנת רבן יוחנן בן זכאי - שהחזיר הדבר ליושנו, לקבל עדותן כל היום ולקדש היום - נמצא שאין בית דין עושין שני ימים, והרחוקים העושים שני ימים - אינו אלא מספק, שאין יודעין אם נתקדש ביום שלשים אם בשלשים ואחד, והרי הן כשאר יום טוב של גליות, וביצה שנולדה בזה מותרת בזה ממה נפשך, דחד מינייהו חול.
5. תלמוד בבלי מסכת ביצה דף ה עמוד ב
רבא אמר: אף מתקנת רבן יוחנן בן זכאי ואילך ביצה אסורה. מי לא מודה רבן יוחנן בן זכאי שאם באו עדים מן המנחה ולמעלה שנוהגין אותו היום קדש ולמחר קדש?
6. רש"י מסכת ביצה דף ה עמוד ב
מי לא מודה כו' - אף על גב דתקן לקבל עדות החדש כל היום להיות מונין למועדות מן הראשון, ואפילו באו עדים לאחר המנחה, אבל מלעשות יום טוב שני - לא נעקרה תקנה ראשונה ממקומה.
7. רא"ש מסכת ראש השנה פרק ד סימן יד
ולענין זמן בליל שני כתב רש"י בתשובה רבותינו אמרו שאין אומרים אלא ביום ראשון לפי שהן קדושה אחת וכיומא אריכתא דמי מה שאין כן בשני ימים טובים של גליות שהן משום ספק ושתי קדושות הם ואומר זמן בשניהם. אבל אני אומר שצ"ל בו זמן וכן נוהגין במקומינו ובכל המקומות שעברתי ואין חילוק בין י"ט של ר"ה לשאר ימים טובים של גליות אלא לענין ביצה ומחובר אסור את של זה בזה וטעמא משום דאף בזמן ב"ד פעמים שהיו עושין שניהם יום טוב אף על פי שלא היה שם ספק דיום שני היה עיקר יום טוב והיו גומרים יום ראשון בקדושה כדי שלא יזלזלו לשנה הבאה אבל לענין זמן ממה נפשך אי ספיקא הוא אומר ואי אמנהגא דב"ד סמכינן שהיום נוהגים קודש ולמחר קודש אומר זמן(ע) דהא מיום שני היו מונין תיקון המועדות והוא עיקר ר"ה וצ"ל בו זמן וכן הלכה ע"כ. וכן כתב רשב"ם בשם רש"י זקנו וכן מסתבר טעמא הלכך י"ל זמן גם ביום שני. והגאונים כתבו שאין לומר זמן בשני לא בקדוש ולא בשופר. וכן כתב רבינו יצחק בר יהודה. ובעל העיטור כתב כרש"י. וכן השיב רבינו משולם בר קלונימוס ז"ל. וטוב שיקח אדם פרי חדש ויניחנו לפניו ויברך שהחיינו ויהיה דעתו על הפרי ויצא ידי ספק וכן היה אומר רבינו מאיר ז"ל.
8. בית יוסף אורח חיים סימן תר
זה לשון הרשב"א בתשובה בראש השנה נמי אומר זמן אף על גב דקדושה אחת הם וכיומא אריכתא דמו מכל מקום אף הוא מן הדין אין עושין ומספיקא דשמא יבואו מן המנחה ולמעלה עושין שני ימים וכן נהגנו במקומותינו אנחנו ואבותינו עכ"ל:
9. שו"ת הריב"ש סימן תקה
תשובה האומר אומרים זמן בליל שניה של ר"ה, והאומר שלא לאמרו, אלו ואלו דברי אלהים חיים. שכבר נחלקו בו הראשונים, זה אומר בכה וזה אומר בכה. ומ"מ האחרונים ז"ל הכריעו כדברי האומר לאמרו. וכתבו שכן הוא העקר וממה נפשך ראוי לאמרו. שאם ספק כשאר ימים טובים של גליות אומרים אותו. ואם נסמוך על מנהג ב"ד שכשהיו באים העדים מן המנחה ולמענה. היו נוהגין אותו היום קדש ולמחר קדש. ומזה הטעם הם קדושה אחת. אפילו הכי יש לומר בו זמן, שהרי מיום שני היו מונין תקון המועדות והוא עקר ר"ה. כן הסכימו האחרונים ז"ל. ובדאי כן נראה שהרי בראשונה קודם התקנה הראשונה שלא יקבלו העדים מן המנחה ולמעלה וכשהיו באים מן המנחה ולמעלה והיו מקבלין העדים כל היום, הנה הרחוקים היו עושין לעולם שני ימים טובים של ר"ה כשתי קדושות מספק, כמו

שאר ימים טובים. ואז היו אומרים זמן אף בשני. וא"כ כשהתקינו אחר כן שלא יהו מקבלין העדים מן המנחה ולמעלה וכשהיו באים מן המנחה ולמעלה היו עושין שני ימים בקדושה אחת, מ"מ עדין לרחוקים מבית הועד הספק במקומו עומד שמא לא באו עדים כל היום ההוא והשני קדש והראשון חול. ואעפ"י שהחמירו בתקנה ההיא לעשותם קדושה אחת, מ"מ מה שהוא חובת היום מחמת הספק אי אפשר לבטלו.

10. שו"ת הריב"ש סימן תקה

ואין לומר כיון שהם קדושה אחת אם יברך בשני אחר שברך בראשון, הרי הוא כמברך ביום אחד שני פעמים. הא ליתא, דהא לדידן דידיעין בקביעא דירחא יום ראשון הוא מן התורה בודאי. ויום שני הוא מדרבנן. מדשלחו מתם הזהרו במנהג אבותיכם, משום דזמנין דגזרי שמדא ואתי לאקלקולי (ביצה ד:). אלא שבראש השנה יש לנו לנהוג בשני מנהג קדושה אחת אמנם מדרבנן. וא"כ אינו כיומא אריכתא, אלא הראשון מן התורה והשני מדרבנן. ואעפ"י שברך על יום ראשון שהוא מן התורה לדידן, ואח"כ ביום שני שהוא דרבנן מברך זמן על קדושתו. כמו שמברכין בכמה מצות שהם דרבנן כגון חנוכה ומקרא מגילה אין כאן ברכה שאינה צריכה. שהרי כיון שיום שני זה שיש בו מצות קדושה מדרבנן אתי מזמן לזמן, אף אם לא היה חובה לאמר רשות מיהא איכא.

11. רמב"ם הלכות קידוש החודש פרק ה

הלכה ז

יום טוב של ראש השנה בזמן שהיו קובעין על הראייה היו רוב בני ארץ ישראל עושין אותו שני ימים טובים מספק, לפי שלא היו יודעין יום שקבעו בו בית דין את החדש שאין השלוחין יוצאין ביום טוב.

הלכה ח

ולא עוד אלא אפילו בירושלם עצמה שהוא מקום בית דין פעמים רבות היו עושין יום טוב של ראש השנה שני ימים טובים, שאם לא באו עדים כל יום שלשים נוהגין היו באותו היום שמצפין לעדים קדש ולמחר קדש, והואיל והיו עושין אותו שני ימים ואפילו בזמן הראייה התקינו שיהו עושין אפילו בני ארץ ישראל אותו תמיד שני ימים בזמן הזה שקובעין על החשבון, הנה למדת שאפילו יום טוב שני של ראש השנה בזמן הזה מדברי סופרים.

12. פרשת אמור

(כד) דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם שַׁבָּתוֹן זָכְרוֹן תְּרוּעָה מִקְרֵא־קֹדֶשׁ: פרשת פינחס

(א) וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ מִקְרֵא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ; וְיִום תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם: 13. תלמוד בבלי מסכת מגילה דף לא עמוד א

בראש השנה בחדש השביעי, ומפטירין הבן יקיר לי אפרים, ויש אומרים וה' פקד את שרה, ומפטירין בחנה. והאידינא דאיכא תרי יומי, יומא קמא - כיש אומרים, למחר והאלהים נסה את אברהם, ומפטירין הבן יקיר.

14. רמב"ן ויקרא פרק כג פסוק כד

ועל דרך האמת, תרועה היא שעמדה לאבותינו ולנו, שנאמר (תהלים פט טז) אשרי העם יודעי תרועה, וכענין שכתוב (ירמיה ד יט) תרועת מלחמה, כי השם איש מלחמה. אם כן, "יום תרועה יהיה לכם", שיהיה היום לתרועה לנו, וכן "זכרון תרועה מקרא קדש", שיהיה הזכרון בתרועה, ולפיכך הוא מקרא קודש. ולא הוצרך להזכיר שופר, כי השופר רמז "ביום" והתרועה בו, והנה הוא יום דין ברחמים לא תרועת מלחמה. ומפני זה הזכיר הכתוב התרועה, שכבר קבלה ביד רבותינו וכל ישראל רואים עד משה רבינו שכל תרועה פשוטה לפניו ופשוטה לאחריה. ולמה יזכיר הכתוב תרועה ולא יזכיר התקיעות כלל לא בראש השנה ולא ביום הכפורים, אבל התקיעה היא הזכרון והוא השופר, והתרועה כשמה, ומפני שהיא כלולה מן הרחמים תקיעה לפניו ולאחריה.

15. רשב"ם ויקרא פרשת אמור פרק כג פסוק כד

(כד) זָכְרוֹן תְּרוּעָה - על ידי התרועה תזכרו למקום. כדכת' והריעותם בחצוצרות וגו' ונזכרתם וגו':

16. מצודת דוד תהלים פרק פט פסוק טז

(טז) יודעי תרועה - היודעים להתחבר ולהדבק במקום:

17. מלבי"ם תהלים פרק פט פסוק טז

(טז) אשרי העם, אחר שדבר על כל פרטי הנהגה הכללית בשני חלקיה, שב לדבר על הנהגה השגחיית פרטיית המיוחדת ומסוגלת לעם ה', אשר המה בלתי נתונים תחת הנהגת המציאות הכללי ואל החסד והאמת או הצדק והמשפט הכללי, רק אל חסד ואמת וצדק ומשפט פרטי השגחיי נעלה ומרומם מן הכללי ומיוחד אליהם לבדם, ועז"א אשרי העם היודעים תרועת מלך, והוא שיתחברו עם ריעם ודודם העליון, כמ"ש ה' אלהיו עמו ותרועת מלך בו, עד שימשכו השפע מאתו בלא אמצעי, כי אז באור פניך יהלכון, לא ע"י צבא השמים, ולא ע"י סוד קדושים שהם המלאכים, רק מונהגים ע"י ה' בעצמו בבלי אמצעי: